

رحیمه توخی
(۱۷ مارچ ۲۰۰۷)

ننوشیم می گلگون ...

بهار شاد میرسد ، آغوش میهن کجاست
شکوفه های ارغوان ، لاله های دمن کجاست
در سرزمین مستان ، خموشانه زیستن
برکنیم ریشه ای جنون ، جوانه رستن کجاست
در آسمان قیرگون ، چشمک نزد ستاره ای
آن ماه نقره فام کو، آسمان وطن کجاست
درین دیار غربت ، عشرت نباشد پسند
شیشه هاست پرز باده ؛ مگر آن انجمن کجاست
بسان قو آرام نمیریم ، در گوشه ای ساحل
رزمجوی میدانیم ، بیمی ز مردن کجاست
تسکین درد و رنج ما ، نباشد " آجو " هرگز
علاج درد ما بود ، جرعه ای آب وطن کجاست
نشسته ایم به قایقی ، طوفان می رسد ز دور
لنجر و باد بان کو، سکاندار کهن کجاست
نییم مایوس و غمین ، در ردیف آوارگان
آزادی ست آهنگ ما ، صدای " تنن تنن " کجاست (۱)
ننوشیم می گلگون ، ز لب جامی بلورین

نبردیست پیشروی ، بابک و بهمن کجاست (۲)

پانویس

□ (۱) "تنن تنن": در رابطه با آوردن این دو لفظ در سروده ("نوشیم می..") بایست مختصراً تذکار داد که دانشمند گرانمایه داکتر پرویز ناتل خانلری ، که عقیده دارد «... افعیل عروضی برای شعر فارسی نادرست است» ، در کتابش ("وزن شعر فارسی" صفحه ۱۴۷ و ۴۸ و ۱۵۸) زیر عنوان «نامهای هجاها» نوشته: «... در علم ایقاع نیز چنین الفاظی قرار داده اند...»، "مثالهای علم ایقاع برحسب ارکان عروضی وضع شده است" به ادامه ایشان لفظ "تنن" سبب خفیف و "تنن" سبب ثقیل و "تنن" و "تنن" را مثال وتد مقرون قرار داده اند «...» [در "فرهنگ سبا" لغت وتد بر فتح واو که جمع آن اوتاد بوده، معنی آن علاوه برمیخ چوبی و فلزی به اصطلاح علم عروض عبارت از کلمه سه حرفی است که دو طرف آن متحرک و یک طرف آن ساکن مثال شجر، چمن و... آنرا وتد مجموع و وتد مقرون نیز میگویند. واژه ایقاع نیز در فرهنگ مذکور بمعنی "هم آهنگ ساختن آوازهها" هم آمده است.]

داکتر خانلری اوزان جدیدی برای شعر فارسی ساخته مثل: برای فَع = (ت ت) ؛ لاتن = (تن تن) ؛ فَعَلن = (ت ت تن) ؛ "نوا" که عربی آن فَعَل (ت تن) و یا برای "خوش آوا" که عربی آن فَعولن (ت تن تن) و... ساخته است .

فروتناهی بایست بعرض رساند که غرض از درج این یادداشت یاد آوری این نکته میباشد که الفاظ (تنن تنن) در شعر فوق بازگوی اوزان عروضی نبوده ؛ بلکه جابجایی آن، همان هجا هاست که در پایان برخی از راگ های موسیقی کلاسیک گردان میشود ؛ مثلاً یکی از علمای موسیقی شرق زنده یاد استاد سرآهنگ بعد از سرآیدین رباعی امیر خسرو { آنروز که روح پاک آدم به بدن --- گفتند درا نمیشد از ترس به تن --- خواندند ملایک به لحن داود --- در تن در تن در در تن در تن در تن } ترانه ی آنرا_ که از ساخته های خود شاعر و موسیقیدان، یعنی امیر خسرو میباشد_ می سراید. مسلماً آلات موسیقی بخصوص تار باب؛ مثل سه تار، رباب و سرود و... هم همین آوازها را با سرآیدینه یکجا منعکس مینمایند.

تار باب هر یک به تنهایی نیز قادرند (بدون سرآیدینه) این الفاظ (تننه تن ، تنن تنن) را با مضراب (زخمه) نوازنده انعکاس بدهند.

ناگفته نباید گذشت که ترانه یکی از ابشار شعری است که عروضیان این بحر را از مزاحفات بحر هزج دانسته و اصل آن را به صورت ذیل آورده اند:

مفعول { تن تن ت } مفاعیلن { ت تن تن تن } فَع { تن } این بحر اختصاصاتی دارد که در هیچ یک از بحور دیگر نمی توان یافت (مراجعه شود به ص ۲۱۴ همان کتاب)

به احتمال زیاد، چنین میپندارم که "ترانه" یکی از راگ های موسیقی کلاسیک نیز میباشد. در صورت اشتباه پوزش خواسته ، تمنا مینمایم موسیقی دانان عزیز و گرانقدر کشورم مرا تصحیح نموده بر امتناتم بیفزایند.

□□ (۲) بابک پیشوای جنبش خرم دینان که توسط خلیفه عباسی با بیرحمی و نهایت وحشیانه مثله شد. افشین به دستور معتصم بالله بابک را با نیرنگ به دام انداخته و به خلیفه سپرد. و بعداً خلیفه از افشین هراسید . وی را زندانی کرد. افشین در زندان خلیفه بمرد.

□□ بهمن شخصیت برجسته جنبش انقلابی کشور که در زندان پلچرخی در زیر شکنجه های نهایت وحشیانه ی جلادان شرفباخته خادی ؛ حماسه های بی مثال آفرید و به جاودانگی پیوست .

مراجعه شود به سایت های (" به اشعار دشنه گون خوش آمدید ") ؛ "پیام آزادی"

(www.payameazadi.org)

دفتر شعر عبور لحظه ها، زیر نویس سروده ی " عبور لحظه ها " و یا مطالعه زیر نویس بروی سایت "پیام

فدایی" (www.Fadaee.org/) .